

ᑕ ᐱ. ᑦ ᐱ. ᑭ. ᐱ. ᑭ. ᑲ ᑖ ᑭ.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔՄԴԱՔԱԿԱՆ

Կր հրատարակուի ամէն երեքշաբթի : Տարեկան զինն է 1 1/2, վեց ամսուանը 3/4 մէճիտիյէ, կանխիկ, և հաար 30 փարա : Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մը. Կրին, Կ. պօլիս, Ամէրիկայի խան :

Z U S A F 34.

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՄԵՊՏԵՄԲԵՐ 6. 1881

ፆኩኩ 36

A. n. q. u. i. t. u. h. o. p. e. r. e.

Գովիւնկիւտ եւ Քրիստոս : — Անհրքբելի ճշմարտութիւնք : — Մեկնութիւն : — Ճարսն : — Ժամացոյցք : — Քուրդք : — Բաղէշէն նամակ մը : — Խնամատար ընկերութիւն ի Վան : — Մրմունջք անտէրունջ պատանեկի : — Աւետարանական ընկերութեան վեցերորդ տարեգարծ ի Բաղէշ : — Քաղաքական լուրեր : — Ելլամական եւ առեւտրական :

ԿՈՄՓՈՒԿԻՈՍ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԺԱՄԱՆԱԿ մը առաջ Չինու Նինկ-
բայ քաղաքին մօտ տեղ մը Պսա անուն
բնիկ Չինացի քարոզիչ մը կը խօսեր
Քրիստոնէութեան վրայ ընդարձակ
մեհեանի մը գաւթին մէջ Ժողովուած
իրը 3,000 մարդոց : Չինացի գիտնա-
կան մը առաջ դաւով ընդհատեց քա-
րոզը և հարցուց քարոզչին , « Դուն
կոմիւնիկտի գրուածներուն մէջ
կրթութիւն չեմ » Քարոզիչը պատաս-
խանեց , « Այո , անոնց մէջ կրթութե-
ամ » Ան տոտեն դիտուն Չինացիին ը-
սաւ անոր , « Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ կոմ-
իւնիկտի գրուած ինքնեքուն հմուտ
Չինացի մը կը քարոզէ զՅիսուս ինչ-
պէս կ'ընեն օտարականք » Այս խօս-
քին քարոզիչը առակով սա պատաս-
խանը տուաւ . « Երկու անձինք » , ը-
սաւ , « որ երկայն և վտանգաւոր
ճամբորդութիւն մը կ'ընէին , հար-
ցուցին կոմիւնիկտի թէ ինչպէս հը-
նար էր իրենց այն ճամբորդութիւնը
կատարել խաղաղութեամբ և ապա-
հովութեամբ , և ապա ճամբայ ե-
լան : Ճամբուն երկու կողմերը կա-
յին խոր վիհեր որոց մէջ ճամբորդք
կրնային ինչաւ : Յիշեալ ճամբորդնե-
րուն մին ինկաւ այն վիհերէն մէկուն
մէջ , և մէկուն վերէն անցիլը լսե-
սով կանչեց զանի օգնութեան : Այն
անցորդը կոմիւնիկտն էր , որ ար-
դարեւ քիչ մը բան սորվեցոյց մար-
դոց առ միմեանս ունեցած պարտա-
կանութիւններուն վրայ , բայց ոչ ա-
նոնց առ Աստուած ունեցած պարտա-
կանութիւններուն վրայ : կոմիւնիկտ
վիհին մէջ ինկած մարդուն նայելով
պատասխանեց անոր , 'Ես քեզի չեմ
ղթար . քեզի յիշեցուցի արդէն աշ-
խարհիս գոհաւորութիւնները և վը-
տանդները , և դուն արհամարհեցիլ
իմ խրատներս : Ես քու ձեռքդ լող-
տեր մը տուի , իսկ դուն յանդգնե-
ցար զայն փշելով մարել . քու վրադ
բնաւ դուր չունիմ , և եթէ ունե-
նայի իսկ , կարող չէի օգնել քեզի' »
Այսպէս անիկա թողուց կորսուիլ այն
թշուառ ճամբորդք :

Միւս ճամբարդէն ալ ուրիշ խոր վհի
մը մէջ ինկաւ, և մարդու մը վերէն
անցնելը լսելով կանչեց զանի : Այս
մարդը, որ Յիսուսն էր, ծռելով վար

նայեցաւ լճին մէջ ինկողին : Յիսուս
ալ Կամիլուկիստին պէս յիշեցուց այս
մարդուն թէ սորվեցուցած էր անոր
իր պարտականութիւնները, վճին մէ-
ջի ճամբորդը խոստովանեցաւ թէ
իրն էր յանցանքը, և ըսաւ Յիսու-
սին, ‘Ողորմէ ինձի, դուն կարող
ես զիս փրկել’, ‘Այո’, ըսաւ Յիսուս,
‘կ’ուզեմ ողորմել քեզ, դքեզ փրկե-
լաւ ալ կարող եմ’, Զեռքս ստնիմ եր-
կայն սանդուղ մը, որ այդ լճին մին-
չեւ յատակը կը հասնի: Այն սանդղէն
վեր ել, և այնուհետեւ կը բռնեմ
քու ձեռքէդ, և կ’օգնեմ քեզի որ
խաղաղութեամբ և ապահով երթաս
մնացեալ կենացդ բոլոր ճամբորդու-
թեան ատենը’ : »

«Արդ», յաւել ըսեւ քարոզիչը, «կըր-
նաք հիմա հասկնալ թէ ինչու համար
կը խօսիմ Յիսուսի վրայ : Թէպէտ ես
Զինացի եմ, և սորված եմ կամփոխի-
տի զրուածները, հիմա Տէր Յիսուս
Քրիստոսի խնարհ աշակերտն եմ :
Իմ անձիս վերկուծեանը համար անոր
կ'ապաւինիմ, և այս պատճառաւ է
որ կը բազմամ' անոր անքննելի հա-
բստութիւնը ճանչցնել ըստոր հայրե-
նակիցներուս» :

ԱՆՀԵՐՔԵԼԻ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹՒԻՒՆԴ
Ի ԶԵՆԻ ՀԱՐՑՄԱՆ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻՍՆԵՈՅ
45.

Հ. Քրիստոսի վարդապետութիւն-
ներն ի նշգլխ կը ապրբերին հին և
նոր ժամանակի իմաստնոց վարդա-
պետութիւններէն :

Պ. Բողոքովին տարբեր էն շատ կողմանէ :

1. Ոչ ոք ի գիտնոց և ի վիճիստ-
փայլոյ ստրկեցուց երբեք ինչ որ կը
ստրկեցունէ Յիսուս իւր անձին վրայ,
իւր յարարերութեան վրայ առ Աստու-
ուած և առ մարդիկ, իւր պաշտօնին
վրայ իբրեւ վերկիշ, իւր զործոյն և
իշխանութեան վրայ իբրեւ օրէնսդրի,
իշխանի և մի միայն դատաւորի որ
պիտի դատէ բոլոր աշխարհ : Նաեւ
անոր վարդապետութիւնն Աստուծոյ
վրայ և մարդոց առ Աստուած պա-
տասխանատուութեան վրայ շտա կող-
մանէ տարբեր է կրօնից հեղինակե-
րու և վիճիստփայլոց վարդապետու-
թեանէն : Դիտողութեան արժանի է
նաեւ որ այն վարդապետութիւնք
Հին կտակարանին զրոյց մէջ անդամ
այնպէս բացայայտ և կատարեալ չեն,
ինչպէս Աւետարաններուն մէջ :

2. Քրիստոսի բուն նպատակը Հէր
ուսրիւնցնեւ այնպիսի սկզբունք որովք

քաղաքական լաւ կազմակերպեալ աէրուժիւն մը կրնար հաստատուիլ այլ այնպիսի սկզբունք ուր բաւական են յանձնի իւրաքանչիւր մարդոյ յառաջ բերել բարոյական նորոգութիւն , մուծանել հոգեւոր կեանք , և այսպէս ընել զմարդիկ հաղորդանման հրանութեան :

3. Բայ և Հին կառկարանայ սւրիշ
Հին գիրքի մը վարդապետութեան
չնայելով, Յիսուս ինքնին շինեց բա-
րոյական կանոններ որ ունին ամէն
հարկաւոր ճշմարտութիւն, և չունին
որ և իցէ ստուծիւն կամ մարմնութիւն
որ կը գտնուի սւրիշ վարդապետու-
թեանց մէջ :

է. Քրիստոսի բարոյական պատ-
ուէրներէն շատերն այնպէս նոր են ,
որ անոնց նմանը ելած չէ երբէք մար-
գու բերնէ . նաեւ եղանակ և ոգի
վարդապետութեան զոր Յիսուս կամ
ինք կը բղխէր , յանձնէ և կամ կ'առ-
նուր Հին կաաւարտներն ախպէս ան-
նման են եղանակին և սգուոյն հնոց ,
ինչպէս նոյն իսկ պատուէրներն ան-
նման են շատ կողմանէ աշխարհի
մէջ զարգիս տիրող սկզբանց :

Յ. Յիսուս չէր սորլեցումներ հին
փիլիսոփայից և հրեայ վարդապե-
տաց ոճով, այլ կու տար բարոյական
պատուէրներ, կանոններ և օրինակ-
ներ՝ մարդոց սովորական կենաց և
փորձառութենէն առնուած առակ-
ներու ձեւով :

6. Յիսուսի վարդապետութեան
առաւելութիւնն յայնմ է որ կը պա-
հանջէ բարոյական կատարելութիւն,
և կ'ուզէ որ մարդիկ չարժին ի դուրժ
այնպիսի նպատակներէ որ հզօր աղ-
ղեցուցութիւն կընան ունենալ մարդ-
կային մտաց և սրտին վրայ :

7. Յիսուս կը սորվեցնէ թէ մարդոց բարոյական պարտականութիւնները անոնց կրօնական պարտականութիւններուն մէկ մասն են ։ Կ'ըզէ որ մարդիկ ճաննան զԱստուած իբրեւ Հայր, և զիւրա՛ իբրեւ Նոյն Հօր որդիներ և այնպէս վարուին, զիանալով թէ այս է Աստուծոյ կամբքը ։ Ահա յայտնէ սքանչելի առաւելութիւն բարոյական սկզբան զոր կը սորվեցունէ Քրիստոս ։ Այս բարոյական կատարելութեան օրինակը տրուած է Քրիստոս արդեամբ, և իբրեւ փրկիչ կու տայ մեզ ամէն հարկաւոր օգնութիւն այն բարոյականն ստանալու ։ Այսպէս, զԱստուած նկատելով իբրեւ Հայր, զմարդիկ մեր նմաններն իբրեւ որդիս Աստուծոյ և

զԳրիստոսո իրբեւ միկի՛ն՝ ողասեւ յա-
ւիտենական վարձուց կամ պատժոց
այն ճշմարիտ վարդապետութիւնն է
զոր Քրիստոս միայն ոտովեցուց և ոչ
այլ ոք, և որ անհուն յորդ և օգ-
տակարութիւն ունի մարդուս համար:

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ
9.

[illegible]

Մեկքիսեդեկի մարդ էր ուրիշ մարդոց պէս, երեսասընամ քաղաքին թագաւորն Արրաշամու ժամանակ և Արրաշամու ողես նաեւ Եմբլքիսեդեկի կը ճանչնար պատուած ճշմարիտ, եւ զայն միայն կը պաշտէր։ Նախաբեռտական անտեսութեան այն ժամանակ իւրաքանչիւր ազգատոյժի եւ ցեղի զլիսուսն էր նաեւ քահանայ։ Արրաշամո կը ճանչնար զՄեկքիսեդեկի իրրեւ քահանայ Աստուծոյ, բնիկ այն երկրին մէջ ուր Արրաշամո պանդուխտ էր, եւ երբ Մեկքիսեդեկի եկաւ տեսնել եւ պատուել զԱրրաշամո, Արրաշամո պատուեց զՄեկքիսեդեկի, եւ աւարէն զոր առած էր պատերազմի մէջ՝ տուաւ անոր տասանորդ։ Ինչ որ գիտենք Մեկքիսեդեկի վրայ

Մենեդոց գիրքին միջ գրուածն է (Մենեդ. ԺԴ. 18-20) : Անոր նախնիքը եւ ազգականներն յիշուած չեն այն պատմութեան մէջ : Մեկքիսեդեկի կենաց պատմութեան վրայ այս ըսութեան եւ Աբրահամին տնոր արուած տառանորդին պատճառաւ է որ Յիսուս կը կոչուի քահանայ ըստ կարգին Մեկքիսեդեկի : Մեկքիսեդեկի վրայ ըսուածն (եբր. է. 4-5) չի նշանակեր թէ Մեկքիսեդեկ չունէր հայր եւ մայր , կամ թէ անոր քահանայութիւնը չունէր սկիզբ, այլ թէ ասոնք յիշուած կամ աւանդուած չեն : Յիշուած է իբրեւ քահանայ որ հայր եւ մայր չունի : Ուստի կ'առնուի իբրեւ օրինակ Քրիստոսի , կամ մանաւանդ Քրիստոս արդարեւ այնպիսի է որպիսի կը թուի լինել Մեկքիսեդեկ ի պատմութեան Սուրբ գրոց , ոչ թէ ըստ Ահարոնեան քահանայից : Քանզի Ահարոնեան կամ Հրէից քահանայք իրենց պաշտօնն առին իրենց հօրմէն , եւ թողին զայն իրենց որդւոց , երեսնամեկն կը սկսէին վարել այն պաշտօնը որ կը վերջնաբ անոնց մահուամբ : Ասանկ եւ ոչ մին ըսուած է Մեկքիսեդեկի համար , եւ Մեկքիսեդեկ կը համարուի մեծ քան զքահանայս Հրէից , զսան զի տառանորդ առաւ Ղեւիէն Աբրահամաւ (եբր. է. 4-10) :

Մեկքիսեդեկ տնուէնը կը նշանակէր թա-

գաւոր արգարութեան : Տեղն ուր կը թա-
գաւորէր Մեղքիսեղեկը կը կոչուէր Մաղմ,
որ կը նշանակէ խաղաղութիւն : Այս ա-
մենայն կ'ընէն զնա յարմար օրինակ Գրիս-
տոսի : Մեղքիսեղեկի վրայ ըստածները
կը ցուցնեն Գրիստոսի յատկութիւններն
իր մեծ քաջանայտագետի : Այս նիւթին
վրայ տես վերջիւնեալ զլիսոյն մնացեալ
մասին մէջ :

ՃԱՌՈՆ

Դեռ չառ տարի չէ որ Ճարմոնի կառա-
վարութիւնը թոյլ տուաւ Գրիստոսեայ
միսինարաց բնակիչ Գրիգոր քաղաքը :
Մինչեւ մօտ ժամանակ քաղաքին կառա-
վարին յիշեցին թշնամի էր Գրիստոնէ-
ութեան , բայց եւ այնպէս յիշեալ քա-
ղաքին Ճարմոնիներէն չառեր Գրիստոնէայ
եղած են , եւ աւելի շատեր կը բաղձան
սորվիլ թէ ինչ է Գրիստոնէութիւն : Վե-
րոյնիւն կառավարին հանուեցաւ մօտերս
պաշտօնէն , եւ Գրիստոնէութեան աւելի
բարեկամ անձ մը գրուեցաւ անոր տեղ ,
ուստի եւ միսինարք Ժողովրդէն շատե-
րուն խնդրանք ընտրեցին նոր կերպ մը
Ժողովրդեան տեղեկութիւն տալու Գրիս-
տոնէութեան վրայ : Վարձու բռնեցին մեծ
թատրոն մը ի Գրիգոր ցերեկուան եւ ի-
րիկուան մը համար միայն իբր ութ լիւրայի ,
որոշեցին ընել երկու ժողով , մին՝ կէս օ-
րէն ետքը , եւ միւսն՝ ընդ երեկո , հրա-
ւիրեցին բնիկ քաղաքիցներ եւ միսինար-
ներ այլեւայլ տեղերէ գալ եւ խօսիլ Ժո-
ղովրդեան , եւ բոլոր քաղաքին մէջ պա-
տերը վաղցուած յայտարարութեանց մի-
ջոյն հրաւիրեցին ժողովուրդը գալ Ժո-
ղովրդեան : Իբր երեք հազար մարդ այս
հրաւիրանաց անսալով եկան խառնեցան :
Եկողներուն մէջ կային ամէն տարիճանէ
մարդիկ , աղքատ գործաւորներէ մինչեւ
ազնուականներ եւ պաշտօնականներ : Իբր
200 քաղաք ներկայ էին : Բեմին վրայ
գրուած էր Գրիգորի սեղան Աստուածա-
շունչով եւ գտեալով մը ջրով : Իւրաքան-
չիւր ատենաբանին անունը եւ խօսքին
նիւթը գրուած էր մեծամեծ նշանագրօք
եւ դրուած էր ի տես ունկնդրաց ատե-
նախօսին ելլելէն առաջ ի բեմ : Իւրա-
քանչիւր ատենաբանութենէ ետքը քիչ մը
պարտաւորեցաւ վայրկեան մը հանգիստ
ընելու եւ իրարու հետ խօսելու միջոց
տալու համար ունկնդրաց : Ժողովին ա-
տենապետն էր աստուածաբանական զգա-
լուցին բնիկ ուսուցիչներէն մին : Ամէն ա-
տենաբանի թոյլ տուեալ էր խօսիլ քա-
ղաքը ժամ միայն , եւ ի սպասել քաղաքի
ժամուն ատենապետը զանգաւով աղ-
կ'ընէր խօսողին վերջ տալ ճառին : Կէս-
օրուան ետքի Ժողովին ութ բնիկ հովիւք
եւ վարժապետք եւ երեք միսինարք խօ-
սեցան սա նիւթոյ վրայ . « Բնութիւն
Աստուծոյ , » « Վարք Գրիստոսի , » « Հո-
գին , » « Զօրութիւն ճշմարտութեան , »
« Տեսնել զԱստուծո՝ զանտեսանելին , »
« Պատու Գրիստոնէութեան , » « Այժմու
վիճակ Գրիստոնէութեան , » « Գրիստոնէ-
ութիւնն յարմար է բոլոր մարդկային աղ-
ղին համար , » « Սուրբ գիրք , » « Գիտու-
թիւն եւ Գրիստոնէութիւն » : Երեկոյեան
Ժողովին երեք բնիկ հովիւ , երկու բնիկ
ուսուցիչ աստուածաբանութեան եւ ու-
րիշ քանի մը անձինք խօսեցան սա նիւ-
թոյ վրայ . « Ապացոյցք Գրիստոնէու-
թեան , » « Աղքեցութիւն իշտին , » « Հի-
մունք քաղաքակրթութեան , » « Զնամրիտ
ազատութիւն , » « Հաւատք , » « Մեղք , »
եւ « Կարեւորութիւն յայտնութեան » :
Երկու Ժողովներուն մէջ եւս Ժողովու-
րը հանդարտութեամբ եւ ուշադրու-
թեամբ մտիկ կ'ընէր : Կը յուսացուի թէ
յօգուտ եւ ի շնորթիւն եղան ունկնդ-
րաց այս Ժողովը , եւ թէ շատեր պիտի
համազօրն թողուլ մարդէ հնարուած կը-
րօնք , եւ ընդունել այն որ Աստուա-

ծուստ արուած է : Յիշեալ Ժողովը այն-
պէս յաջող եղան որ հաւանական է թէ
ուրիշ Ժողովներ այսուհետեւ պիտի ըլլան
միեւնոյն տեղը :

Հիմա 17 եկեղեցի կայ ի Ճարմոն՝ Պարտ
ընկերութեան միսինարաց հետ կապու-
եցալ , եւ եկեղեցւոյ անդամոյ թիւն 669
է , 11 ձեռնադրեալ պաշտօնէիք : Թող
զոտա , կան նաեւ 22 բնիկ աւետարա-
նիչք : Վերոյնիւն եկեղեցիք կրօնական
եւ բարեարարական գործերու համար առեւին
անցեալ տարի 612 Օսմ լիւրա : Ընթեր-
ցողք զխան թէ , բայց ի Պարտի միսին-
արներէ որ յիշուեցան , կան քանի մը
ուրիշ միսինարական ընկերութիւնք որ
միսինար զրկած են ի Ճարմոն , եւ ամէն-
քը կը գործեն մեծ յաջողութեամբ :

ԺԱՄԱՅՈՅՑԻ

Հիմա Զուրկեցայի մէջ կը շինուին այն-
պիսի ժամացոյցներ որոց երեսին վրայ
փոփոխ կոչուած նիւթը կայ որոյ լուսով
ժամացոյցին վրայ ժամերը ցուցնող թիւք
կը անոնուին զիշերը : Այս ժամացոյցի ե-
րեսները քանի մը օր միայն մնալով կը
կրանցունեն իրենց լուսաւորութիւնը ,
բայց քանի մը ժամ արեւի մէջ գրուելով
նորէն կը ստանան լուսաւոր գործութիւն :
Ժամացոյցի գործարաններուն մէջ կան
հիմա մեքենաներ որովք կը շինուին պը-
տուտակներ ժամացոյցի համար : Այս
պտուտակներէն ամենք այնպէս մանր են
որ անոնց 396,000ը կը գալ մէկ քալ : Թե-
րեւս կարծուի թէ ժամացոյցի նուրբ
գործերու զրաղեալ մարդոց աշուրները
վնասուին , բայց ասոր հակառակն է :
Ճիշտեցայի ժամացոյցի գործարաններուն
մէջ կան իբր եօթնասուսն գործաւորք որ
ակնոց անգամ չեն գործածեր :

ՔՈՒՐԴԻ

Տիրաւորներու Անգղիական Հիւպա-
տութեան հազարապետ Գրիգորի տուած է
Անգղիոյ կառավարութեան Քրդաց ցեղե-
րուն վրայ պաշտօնական տեղեկագիր մը ,
որով կը քաղենք հետեւեալը .
« Քրդաց հնազանդ պատմութիւնը կամ
անոնց սկիզբը քիչ ծանօթ է , սակայն կը
կարծուի թէ Քուրդք Քոնստանդնի յիշ-
ուած Գարուք են : Հնազանդութեան Սալա-
դին , խաչակրաց մեծ հակառակորդը ,
կըսուի թէ էր Քուրդ ցեղի մը գլուխ :
Արդի Քուրդք հպատակեցան Օսմանեանց
առաջին անգամ 1514ին , այսինքն Ա. Սուլ-
թան Ալիին Պարսից Շահ Իսմայիլի դէմ
յաջող պատերազմներէն ետքը : Գաւառք
Տիրաւորներու եւ Քրդատանի , այսինքն
Տիրաւորներու արեւելեան կողման , ու-
րոյ մէջն անցաւ յիշեալ Սուլթանը երբ
կ'երթար Իսմայիլի դէմ , նուաճեցան Օս-
մանեաններէն , եւ Սուլթան Ալիին յանձ-
նեց այն գաւառներն իրանում իտարի ա-
նուն պատմէին որ աղղաւ Բաղլիւն Քրդե-
րէն էր , կարգել եւ կառավարել : Այս
գործ կատարուեցաւ արգարութեամբ եւ
խմատութեամբ : Իտարի ստիպեց վրանա-
րեալ Քրդաց մեծ մասը , որ ինչպէս
զարգիս նոյնպէս այն ատեն կ'ապրէին
յեղուղակութեամբ՝ կեղեքելով դաշտերու
եւ զիւղերու խաղաղութիւնը ընակիչները ,
գաղթել կարնոյ եւ երեւանոյ մօտ ճա-
րակալաւ երկիրը : Այս գաղթական
Քրդաց արուեցաւ նաեւ մշտնջենաւոր
արտօնութիւն ապահովութեան , սա
պայմանաւ որ Օսմանեան երկիրները պի-
տի պաշտպանէին իբրեւ սահմանապահ
զուեղեր :

Այս դարուս մէջ Բուսիոյ յառաջանալը
դէպ ի Հայաստան , եւ Պարսից նաեւ
Օսմանեանց դէմ պատերազմները պատ-
ճառ եղան որ գաղթական Քրդաց բնա-
կած տեղերն ինկան ընդ իշխանութեամբ
Բուսաց , Պարսից , նաեւ Թրքաց :

Յաջորդ Սուլթաններուն ժամանակ կ'ե-
րեւի թէ ուրիշ Քուրդ գաղթականներ ե-
կած են հարաւէն , այնպէս որ հիմա զրե-
թէ բոլոր այն երկրին մէջ տարուած են
Քուրդք , որոց հիւսիսային սահմանը կը
ձգուի Կարսէն մինչեւ Կարին եւ անկէ
անգին ալ մինչեւ Տիւրիկ : Կ'ըսուի թէ ,
բայց ի Հէքքեարի Քրդերէն եւ Մամա-
զանը կոչուած ցեղէն (որ Հայոց Մամի-
կանեան ցեղը կը կարծուի) , կարնոյ եւ
վանայ գաւառները ընակող բոլոր Քուրդք,
ի սկզբան եկած են Տիգրանակերտի մօ-
տերէն :

Իտարի ժամանակէն մինչեւ բաւական
մօտ ժամանակ , շատ քիչ ծանօթ է Քրդ-
աց պատմութիւնը , կ'երեւի սակայն թէ
Քուրդք շատ ատեն չմնացին Օսմանեան
իշխանութեան ներքեւ . 1854ին սկսաւ
խորհիլ Բ. դուռը նուաճել եւ բերել ի
հնազանդութիւն այս ցեղերը : Այն թը-
ուականին Պաղտատ հաղորդակցութիւն
չունէր ոչ Կոստանդնուպոլսոյ եւ ոչ Թուր-
քիոյ ուրիշ մասերուն հետ : Բայց ի քանի
մը ներքին եւ երեւելի քաղաքներէ եւ
անոնց չընկալաներէն , ինչպէս նաեւ արօս
չունեցող անտառաւ եւ լեռնային տեղե-
րէ Սեւ ծովուն մօտ , մնացեալ երկիրն
յԱնկարիոյ մինչեւ Պարսկաստան եւ Ա-
րարիս , գրեթէ ամբողջ Քրդաց ձեռքն
էր : Տիրաւորներու որ ժամանակաւ ու-
նէր շուրջանակի չէն եւ բարեկեր դաշ-
տեր եւ զիւղեր՝ դարձած էր ամայի ա-
նապատ : Փոքուն Ասիոյ ներքերը գլու-
նուած Տէրէ պէյք որ առաջ բաւական
աղքեցութիւն ունէին Քրդաց վրայ՝ յիշ-
եալ թուականէն առաջ վերցուած էին :

1854ին հնազանդութեան Բեկիւմ Մէհմէտ
փաշայի յանձնուեցաւ Գուանէն երթալ
խաղաղել երկիրը : Քստի հազարէ բազ-
կացեալ բանակով Բեկիւմ փաշա Սերաս-
տիոյէ սկսելով եւ անցնելով Խարբերդէ
մինչեւ Տիգրանակերտ , կարող եղաւ հը-
նազանդեցունել երկիրը , եւ այն ժամա-
նակէն մինչեւ ցարդ Քուրդք մնացին փոքր
ի շատէ հնազանդ Բ. դրան , թէպէտ այ-
սօր իսկ վրանաբնակ Քրդաց մեծ մասն
ուրիշ տարք չի տար բայց միայն ոչխա-
րաց տուրքը , եւ է արդեամբ ազատ զին-
ուորական ծառայութենէ , միայն իբրեւ
անկախ զօրք պարտական է ծառայել
պատերազմի ատեն :

Իմ հիւպատոսութեան սահմանին մէջ
գտնուած Քրդաց թիւը հաւանականաբար
1,000,000է շատ պակաս չէ : (Բոլոր
Քուրդք , Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի մէջ
կը հաշուուին 2 միլիոնէ մինչեւ 5 միլիոն)
Քուրդք կը բաժնուին այլեւայլ դաս , ըստ
կրօնից , լեզուի եւ ապրելու հանգամա-
նաց : Ուստի կան 1. Սիւննի եւ Ալվի
(ուղղափառ եւ չարափառ) Քրդեր , 2.
Քուրմանճի եւ Զազա , 3. Հաստատարեալ
եւ վաշկատուն (վրանօք պոտոլ) , 4.
Երկրագործ եւ հովիւ , 5. ցեղային եւ ոչ
ցեղային :

Քուրմանճի եւ Զազա Քուրդք

Քրդաց մեծագոյն մասն է Քուրմանճի :
Աստեք կը խօսին Քուրմանճի կամ Քիւ-
տարի (կորդուացի) կոչուած լեզուն , մը-
նացեալ Քուրդք կը խօսին Զազայի լե-
զուն : (Զազա կ'ըլլէ հաւանականապէս
Պարսկերէն « զուզան » բառէն որ կը նշա-
նակէ « լեռան ») Քրդաց այս երկու լե-
զուն եւս ունի սերտ աղքակացութիւն
Պարսկերէնի , մանաւանդ Զազայն : Զա-
զայք են ամբողջ ցեղ , եւ բնածն են լեռ-
նային երկիրն ի հարաւոյ երկնային եւ
յարեւմտից հարաւոյ կարնոյ : Այս ցեղին
արեւելեան սահմանն է ուղիղ գիծն ի
կարնոյ մինչեւ Տիգրանակերտ , արեւմու-
տանն է Եփրատ գետ , իսկ հարաւայինն է
Հայնիէ մինչեւ Զեմուկ ձգուած ուղիղ
գիծը : Զազայերէն խօսող Քուրդք կը
կարծուին մինչեւ 180,000 , բայց ըստ իս
ուելի ճիշդ թիւն է 100,000 :

Յիշեալ երկու լեզուաց տարբերութիւնն
այնչափ է , որ Քուրմանճիէն միայն
զիտացող չի կրնար հասկնալ Զազայն , եւ
Զազա խօսողը չի հասկնար Քուրմանճի
լեզուն :

Քրդերէն լեզուն կարծեմ գրուած չէ
երբէք . նամակի եւ ուրիշ գրուածոց հա-
մար կը գործածուի Պարսկերէն , ուստի
Քուրդք չունին ամենեւին մատենագրու-
թիւն , եւ Քրդաց միակ պատմութիւնը
զոր լուծ եմ գրուած է Պարսկերէն :

ԲԱՂԻՇԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Քստի տարի յառաջ քաղաքիս մէջ գրե-
թէ հարիւրին հինգ հազի հազիւ կարգալ
եւ գրել գիտէր , եւ քերականութեան
փոքր ինչ հմտութիւն ունեցողը նշանաւոր
գիտուն կը համարուէր , բայց միջոցներու
փոփոխութեան շնորհիւ այսօր ուսումն
բաւականին տարածուած է քաղաքիս մէջ ,
եւ ներկայ սերունդին գրեթէ հարիւրին
եօթնասուսնը ուսման կը ծառայէ : Քա-
ղաքիս մէջ ուսման աւելի տարածուելուն
մասին բնաւ տարակոյս չունիմք , քանզի
Թաշկուաւոր դպրոցներ օր ըստ օրէ կ'ա-
ւելնան : Այս դպրոցներն են Միացեալ
ընկերութեանց կեդրոնական , Քաղաք-
րոնեան եւ Կարմիրակոյս , նաեւ Աւե-
տարանական եղբարք դպրոցները , եւ
այս դպրոցաց դասատուք մեծ ջանք եւ
զոհողութիւն կ'ընեն Բաղիշոյ մանկուոյն
յառաջադիմութեան լուսաւոր վառելու :

Սակայն ցաւ է ըսել թէ տեղւոյս բնա-
կիչք իգական սեռի դաստիարակութեան
համար դեռ շատ անփոյթ են : Կարծես թէ
տակաւին Բաղիշոյն չէ հասկցած աղջ-
կանց դաստիարակութեան կարեւորու-
թիւնը : Ընտանեկան կենաց մէջ կնոջ
աղքեցութիւնը աւելի է քան էրիկ մար-
դու աղքեցութիւնը , եւ մանկանց դաս-
տիարակութիւնը թերի կ'ըլլայ , եթէ մայ-
րերը կրթեալ չըլլան :

Բաղիշոյ մէջ կայ հինգ թաղ , որոնք ի-
ւարմէ գրեթէ մէկ մէկ ժամ հեռու են :
Ի բաց առեալ Աւեմէյաւան կոչուած թա-
ղը ոչ մէկ թաղի մէջ կայ իգական սեռի
դպրոց : Յիշեալ թաղի աղջկանց դպրոցն
ալ որ 55 աշակերտ ունի , գրեթէ ան-
ուամբ միայն դպրոց է : Իգական սեռի
դաստիարակութեան այս ողբալի վիճակը
տեսնելով Քաղաքապետի վարժարանիս
ստանալ , Դպրոցապետ-Մանկանց անու-
նով ընկերութիւն կազմեցինք եւ նոյն
վարժարանը մեր խնամոյց ներքեւ առինք
կարգաւ դաստիարակելով օգնելու վար-
ժուէլոյ եւ ոյժ տալու աշակերտաց յա-
ռաջադիմութեան : Այս ընկերութեան
անգամայն շարժական բաժիններէն գո-
յանալու հասցիքը պիտի յատկացուի
աղջկանց դպրոցին աղքատ աշակերտուհի-
եաց թաղով , մեկնաւ եւ դասադիրք գնե-
լու մինչեւ որ Բաղիշոյն աչք բանայ , եւ
զղայ իգական սեռի դաստիարակութեան
կարեւորութիւնն , եւ ջանայ օրինաւոր
վարժարաններ բանալ : Մեկ օրինակ ու-
նինք քաղաքիս Ամերիկացի միսինարաց
իգական սեռի զիւղերովի վարժարանն
որ երկու անձնուէր քնյարբու խնամոյց
ներքեւ է : Այս վարժարանի աշակեր-
տուհեաց յառաջադիմութեան մասին մեր
օրերը խնդրութեամբ կը զեղուին երբ մի
երկու անգամ այցելելով ստուգեցինք թէ
նոյն աշակերտուհիներ տալովային Բա-
ղիշոյ ընտանեկան կեանքը երջանկացող
մայրեր պիտի ըլլան :

Քաղաքապետի անուց ընկերութեան
Ատենապետ
ՄԵԼԳՈՆ ԳԱՊԱՐԵԱՆ ԳԻՍՏԱԿ ԱՆԻՑԵԱՆ
Բաղիշ , յուլիս 15/25, 1881

ԽՆԱՄԱՍԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԱՆ
Տասն տարիէ ի վեր քաղաքիս երիտա-
սարգութեան մէջ ընկերութիւն կազմելու
եւանդ մը գոյացած է , եւ այժմ իբր

քառան ընկերութիւններ կան հոս ինչ ինչ նպատակներով կազմուած , թէպէտ ցաւ է ըսել որ Ժամանակիս քաղաքական , ազգային եւ նախապէս զանազան տարածից պատճառաւ ասոնցմէ շատերը չբեալ վիճակի մէջ գործով տնտես եւ եթ ունին : Սակայն ի մէջ այն ընկերութեանց որ կը գործեն վերայիշեալ ինքնամատար ընկերութիւնն առաջին է : Սոյն եռամեայ մանուկ ընկերութիւնն այնպիսի Ժամանակի մը մէջ ծնունդ ունեցաւ որ կրնամ ըսել թէ յաջո կարճատես ուսանց իբրեւ սակաւահետք վիճած մը կը համարուէր , քանզի տեղւոյս Հոյ հասարակութիւնը ջլատեալ վիճակի մէջ էր իւր շուկայից բազմաւեր հրդեհին եւ պատերազմի աղետից պատճառաւ , նո մանուսեանք երբ հոյի սղութիւնն ալ վրայ հասաւ : Բայց վառք նախախնամութեան եւ վառք ազգասիրութեան տեղւոյս Բուսական հիւպատոս , վառք Կոմսարական պէյի եւ իրիմեան Ս. Հայրիկի պէս հաղորդող ազգասիրներն ի թիկունս օգնականութեան հասին սոյն տկար ընկերութեան եւ իրենց անգամակցութեամբ թէ բարոյսպէս եւ թէ նախապէս ոյժ եւ ոգի տաին նմա , որ եւ հաջողութեամբ կայ եւ կը մնայ ազգասիրաբար գործելու փոյթեալն : Սոյն ընկերութեան նպատակն ազգային որը եւ ազգասիրի մանկանի ճիշտաբար խնամել եւ դաստիարակել է , եւ այժմ ընկերութիւնն տասնեւթը որք սաներ ունի ընդ ձեռամբ , զորս կը կերակրէ , կը հագուեցընէ եւ կ'ուսուցանէ , նաեւ կը յուսայ յառաջիկայ չըմանին տնոնց թիւը քան հինգի հասցնել : Սոյն այս ազգասիրի դասը չէ թէ միայն մարմնայ եւ մտքի սնունդ կը ստանայ , հասարակայնային տնի մը ձեռքին ներքեւ կը կրթուի որ կրնամ փորձառաբար ըսել թէ , հոգեւոր սնունդ ալ կը ստանայ , այն է ճշմարիտ Գիտութեան , եւ հիմնական բարոյականութիւն : Այս սանն է Պ. Համարաձուլ Եւստիան , տեղւոյս համարաւոր վարժապետներէն միայն Պ. Տիգրան Ամիրջանեանի աշակերտ , առաջինի եւ եւսանդուն երիտասարդ մը , որ հայկաբանութեան , պատմութեան , գրադիտութեան եւ ուրիշ ուսմանց հմուտ ըլլալէ զատ քաջ հմտութիւն ունի նաեւ Սուրբ գրոց : Ասկէ զատ կան քանի մը այցելու դասատուներ ալ որոնք իրենց գովելի տաղանդն ու ձիրքերն ունին :

Այն ամենայն վտառհաւթեամբ կ'ըսեմ թէ այն ընկերութիւնն որչափ խրախուսուի իւր համադրանց տուտ նպատարը այնչափ աւելի պիտի յառաջէ իւր քայլերը, եւ անոնք որ զրկեալ ի ծնողաց եւ ի նիւթական պիտոյից եւ ի դաստիարակութենէ ապագային մարդկութեան եւ ազգին բեւ պիտի լինէին, այս ընկերութեան շնորհիւ ազգին պիտանի անդամներ նաեւ փառք ու պարծանք պիտի ըլլան իրենց ստացած մօթե և նոյնոյ լուսով: Այս, թէպէտ այս ընկերութիւնը գործելու սիրտ եւ յառաջդիմելու ընդունակութիւն ունի, սակայն աւագ, ազգին վերքերը մեծ են, ուստի եւ այն ընկերութեան մատակարարած սպեղանին միայն չբուեր նա, մանուսանգ պայտիս անձուկ ժամանակի մը մէջ յորում անխնամ եւ անպատասպար որբոց հոծութիւն մը կը վխտայ ի խորս Հայաստանի: Ուրեմն, ո՞ր երթոյց եւ որի գիւնէ խեղճ ընկերութիւն, որչափ շարժի եւ որչափ յառաջանայ, կարծես թէ իւր մէն մի քայլափոխը դրամ, դրամ կ'աղաղակէ: Ո՛հ, թէպէտ օտարին գանձերը լի են, օտարին հանքերն առատ են, օտարին ընկերութիւնք ճոխ եւ հարուստ են, բայց միշտ անոնց գիւնէլ չըլլար, զի անոնք արդէն ինքնայորդոր առին եւ առատ տըռւին: Բայց որչափ որ շատ ալ տան տակաւին ըստ առածին «Օտարին աչքը մեզ

լայս չտար»։ Ուրեմն ՆՆամամտար ընկերու-
թիւնը կը դիմէ ձեզ եւ միայն ձեզ, ազ-
գասէր, Հայե՛ր, ուր որ էք, ինչ կրօնք
որ ունիք, բաւական է որ Հայ անուն կը
կրէք, քսակնիդ, լայն բացէք, առատ
տուէք. տուէք, այո՛, զի ի ձերոցն դարձ-
եալ ձեզ կը մատուցանէք, զի սոյն ըն-
կերութեան խնամած որբերը չեն օտա-
րին, այլ ձերն են. այո՛, ձեր ազգը, ձեր
արիւնը եւ ձեր սրտին Հատորները ։

Մասնաւորապէս իմ աղերաս առ ձեզ
կ'ուզեմ, որքոյ Եւեռտարանիան Հոյ
եղբարք, զի ձեզի կրօնակից գտովս ա-
ւելի կը համարձակիմ, կը խնդրեմ յառա-
նիկստեղծութեան եւ յառաջ ազգին մի
խնայէք ձեր նպաստներն այսպիսի ազգո-
գուտ ընկերութենէ մը, հաստ ինչպէս
որ հերոս ձեր առ սովալլուի Հոյն զրկած
առատ նպաստիւք ցուցուցիք աշխարհին
թէ որչափ որ կրօնիւք տարբեր ըստ մա-
սին՝ բայց ազգաւ մի էք եւ կը սիրէք
ձեր ազգը, նոյնպէս տուէք նոսե այս
աարի, զի ձեր այս տարուան տալու նը-
պաստիւք չէ թէ միայն հաց, այլ մտքի
եւ հոգւոյ լոյս կը մատակարարուի զըժ-
բայտ Հոյ մանկուայն : Երբ օտարն ի
տար աշխարհաց սոսի ի մարդասիրութե-
նէ շարժեալ սովեալ Հայուն օգնութիւն-
ներ կը զրկէ, մենք Հայերս վարանինք
արդեօք Հոյուն օգնելու : Զէ, չէ մինչ
նոքա իբրեւ մարդ կ'օգնեն մարդուն, մենք
աւելի պարտական ենք իբրեւ ազգ օգնել
մեր ազգին : Թէ այս ընկերութեան խը-
նամած սաները ինչ վիճակէ ազատուած
եւ սրալիսի թշուառութենէ զերծեալ են,
արդէյ ընթերցողաց ուշադրութիւնն կը
հրաւիրեմ հետեւեալ կողմիցազգին միմիջ-
մանց զոր նորս աղքատիկ սաներէն մին
կարողաց ընկերութեանն կատարած մի
հանդիսին մէջ :

Ռ. Խ. ԼԵԻՈՆԵՍՆ

Վաճ, օգոստ. 7, 1881

ՄԲՄՈՒՆՁՔ

ԱՆՏԷՐՈՒՆՁ ՊԱՏԱՆԵԿԻ

Ես փողոցի եմ պատանեակ,
Ո՛հ, մի ծաղրե՛ք ցնցոտիներս .
Թուլե՛ք, ինձ, ճիլ երջանիկներ,
Որ ձեզ պատմեմ սրժա զաւեր :

Ես մանուկ եմ թռչաւ անհէր ,
Մտիկ տուէի մեմուցնցերուս .
Վիշտ , արտասնէի եմ իմ բաժին ,
Զիք մի սիրովանք ինձի համար :

Հազիւ քէ լոյս աւխարհ տեսի ,
Բաղդն անողմ Ժանրացաւ յիս .
Նախ հայրս մեռաւ , յետոյ հէգ մայրս ,
Ո՛րք մնացինք , բայց որք հոգ :

Գծուծ սնակը՝ զոր ունէինք ,
Պարսասէրները վանառեցին .
Անձնն, անհէր դուրս բոլորեցան ,
Շնորհ կը գոչեմք , բայց ուրի՜նոգ :

Թռչնոց ձագերը բոյներ ունին ,
Շունք եւ կատու՝ պատասխարան .
Ո՛հ, մարդիկ մեզ բոյն մը զլացան ,
Լնց, արտասուէ՛ք, բայց որ՞ի հոգ :

Քոյրերէս մին ցրէ մեռաւ ,
Միւսն, ան, զամօք իւր վաճառեց ,
Երկու եղբարս կորան, չգիտեմ
Մեռանք ք'ապրին , բայց որի հոգ :

Դիմեցի հօս քարեկանաց,
Բայց չուզեցին զիս նանաչել.
Քաղց, մերկութիւն զիս սազնապե-
Մուռնայ պէտք է, բայց որի հոգ:

Պարկե՛տք քէպէ՛ս եւ ամօրխա՛ծ,
Կ'ի՛նքիմ քիչ քիչ ես աճամօր .
Մուրալը, զիսէ՛ք, մնի, աճալա՛սկառ .
Կ'աճէ՛ հաճեա՛սք, բայց որի՛ն հոգ :

Դրե՛լ կարդա՛լ ես շատ կը սիրեմ ,
 Գի՛շ մ'ա՛լ բանե՛ կը հասկնամ .
 Դպրոց գացի , զի՛րք չ'ունե՛ի ,
 Զիս ներս չառի՛ն , բայց որ՞ի հոգ :

Մեծ Բանբարեհեր կան հակախա մէջ ,
Այլ կրթութիւն հարկաւոր է .
Հարուստ շատ կան, գանձ շատ ունին ,
Նա մօրմօխիմ, բայց որի հոգ :

Ժամ շատ կ'երթամ, աղօթք կ'անեմ,
 և հացի հեժ լոյս ալ կը խնդրեմ.
 Ո՛հ. շատ լացի, շատ խնդրեցի.
 Աստուած, դո՛ւ ալ չունիս դեռ հոգ:

Ահ, հազարներ կան ինձի պէս ,
Անհայր , անմայր եւ անպաշտպան .
Դու , լեր գոնէ մեր հայրը , Ներկիճն ,
Բնւ է , արսւ մեզ համար հոգ :

Կ'ասեն քէ, Տէր, երկրիս վրայ
Փարքամք են քո զանձապահները .
Նոցա հարուստ սիրտ տուր ուրեմն,
Որ մեզ համար եւս անեն հոգ :

Այս փանի ռոբ միայն միքէ
Հարիրոնեռու մէջն անմեղ են
Որոց համար դու եւ մարդիկ
Կ'անէ՛ք, բարէ, այսչափ մեծ հոգ :

Ո՛հ, Աստուած իմ, եւ դո՛ւք մարդիկ,
Մենք ալ մարդ չէ՞նք, գրացիք մեզ .
Շնորհ, շնորհ կը խնդրեմ, մի՛ մեզ համար
Մի՛ դուր այլ եւս լինիք անհոգ :

ԱԽՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ Ի ԲԱՂԼԵ

Աւետարանը ընթերցող բարեկամը զիտանի որ սակէ վեց տարի յառաջ, այսինքն, 1876 Հոկ. 11ին, Աւետարանական Ընկերութիւնն անունով ընկերութիւն մը կազմուեցաւ Վանայ, Բաղլէյ, Մշլի եւ Պուլանըզի մէջտեղը գտնուած Աւետարանական եղբայրներէն, եւ այն ժամանակէն մինչեւ ցարդ ընկերութիւնը իւր գործն անընդհատ կը շարունակէ, ու առկա տարի տարեկան ժողով ունեցած է: Անցեալ 1880 թուականին ժողով չունեցաւ սովին պատճառաւ: Այն տարին ընկերութիւնը միայն պաշտօնէից եւ օգնականաց ժողով ունեցաւ: Այս տարի որ մարգիկը Ամենակարգիւն անհուն ուղղմութեամբ բուսական սպաստ եւն սովին առնէտներէն, Վանէն, Մուշն, Պուլանըզէն եւ Ախլաթէն բուսական անձինք ներկայ գտնուեցան ընդհանուր ժողովին: Ժողովը վեց նիստ ունեցաւ, որոց երեքը գործադիր անգամաց կը վերաբերէին, երկուքը ընդհանրութեան, ու մէկն ալ Աւետարանի պաշտօնեաներուն: Բոլոր ժողովներուն մէջ Աստուծոյ օրհնութիւնը եւ փառքը կ'երեւէին: Յուլիս 13ին ընկերութիւնը իր առաջին նիստն ըրաւ առաւօտուն: Երեկոյին Պատ. Պարոնմ Տէրունական ընթրեաց համար պատրաստական քարոզը խօսեցաւ: Յունիս 16ին ժողովը երկու նիստ ունեցաւ որոց մին կը վերաբերէր գործադիր անգամաց, եւ միւսը ընդհանրութեան: Վերջինին մէջը գրաւիրը կարգաց անցեալ 1879ին ընդհանուր ժողովը արարքը, եւ յետոյ եռամեայ ժողովներուն արարքները, եւ այս արարք Բոլոր անգամներին վաւերացան: Նաեւ կարգացուեցաւ ընկերութեան կառավարական եւ սահմանադրական օրէնքները, եւ ժողովը անոց վրայ փոփոխութիւն ընելու պատճառ մը չունեցաւ: Գիւնձագետը առաւ իր երկամեայ հաշիւը, եւ տեսնուեցաւ որ ընդ ընկերութիւնը երկու տարիներու մէջ 14 օգնականաց համար (ստանցով ունանք ամբողջ տարին եւ ամանք ալ միայն ձմեռներու աշխատած էին) 6,805 $\frac{1}{2}$ դահ, ծախք ըրած էր: Ընկերութեան գիւնձանախկերտն եւամիսն եղած էր 4,404 $\frac{1}{2}$ դահ, ուստի եւ զբաւաղուելուն պահեցաւ 2,599 $\frac{1}{4}$ դահ., եւ ընկերութեան անտուկը կայ 1,525 $\frac{1}{4}$ դահ., իրան 107 $\frac{1}{2}$ էն հաշուելով: Հաշիւ տրուելէն ետքը ընդհանուր ժողովը գիւնձագետին հաշիւը վաւերացոյց, ու շնորհակալութիւն յայտնեց անոր:

Յետոյ ժողովը ղրաղեցաւ նոր պաշտօնէից ընտրութեան գաղտնի քուէարկութեամբ եւ բաց երկուքէն ընկերութեան բոլոր պաշտօնակալք նոր քուէարկութեամբ կրկին իրենց պաշտօններուն մէջ Հայոտաոուեցան : Կիրակի առաոտուն ըստ տրամադրութեան ընկերութեան օրինաց ընդհանուր ժողովոյ նախագահ Պատ. Աւետիս ԿաԿասիեան քարոզ մը խօսեցաւ : Կէս օրին հովիւք , քարոզիչք , վարժապետք եւ զրավաճառք իրենց աշխատած տեղերուն մէջ Աւետարանի գործին յառաջադիմութեան վրայ տեղեկութիւններ աուին :

Պատ. Աւետիս Մուշի եւ անոր ջրծակա-
յից վրայ խօսելով ըսաւ թէ արդարեւ
կերպով մը Միացեալ ընկերութիւնը կը
ջանայ Հայ ազգը լուսաւորելու . բայց ու-
րովհետեւ ուսման հետը կրօնական դաս-
տիարակութիւն չկայ , այս աշխատութե-
նէն ապագային այնչափ օգուտ չսպաս-
ուիր : Բայց եւ այնպէս յարեց թէ Աս-
տուծոյ խօսքը դաշտին ամէն գիւղերը կը
յարդուի , կը պատուուի , եւ երթալով
իւր աղբեցութիւնը կ'աւելցունէ : Նաեւ
ցուցաւ թէ Հաւատաւորիկ գիւղին ժո-
ղովրդանը անցած տարի վտրը դալուն
համար ընդարձակուեցաւ մեր սիրելի
Փրիշին շնորհիւ , եւ այս տարի աւելի եւս
ընդարձակելու հարկ տեսնուած է : Շատ
մը զիւղեր կան որ մեզմէ վարժապետներ
կ'ուզեն , բայց ցաւալի է որ անհնար է
ընդունել ամենուն խնդիրքը զի ըստ բա-
ւականին վարժապետ չկայ :

Գերեզմանքը գրելին վարժապետը ըստ
թէ այն գրելը 88 տունէ բաղկացեալ
գրել մ'է, եւ տարիէ մը հետէ շարունակ
կ'օրհնուի Ամենապարուղին օրհնութեամբ ։
Ասոր նման բարձր օգնականք իրենց աշ-
խատած տեղերուն վրայ խօսեցան եւ ա-
ղօթքներ մատուցուեցան առ դարձատէրն
Յիսուս Քրիստոս ։ Երեկոցեան ժողովքին
հաղորդութեան սեղան կազմուեցաւ, հա-
ցը մատակարարեց Պատ. Սիմէոն, Բաղե-
շոյ հովիւր, ու գաւաթը Պատ. Աւետիս
Վարդանեան, Հաւատաւորիկի հովիւր ։
Յուլիս 18ին ընդհանուր ժողովն իւր նիստն
անցուց հետեւեալ երկու նիւթոց վրայ
խորհելով ։ Առաջին նիւթը սա էր. Խոնջ
ընենք որ օգտակար մշակներ հասնին մեր
առաքելութեան մէջը դանուած հերմիցած
հունձքը ժողվելու ։ Այս նիւթիս առաջ-
նորդեց Պատ. Աւետիս ։ Նաեւ ասոր վրայ
խօսելով Սարգիս Երեցեան ըստ թէ ի-
գական սեռին դատարարակութիւնն ալ
այս նիւթիս հետ մեծ կապակցութիւն
ունի, եւ սւտի պէտք է որ քարոզչու-
թեան բարձր կայաններուն մէջ իգական
սեռին ալ դատարարակութիւն չորուի ։
Երկրորդ նիւթն էր առատածեռութիւն ։
Այս նիւթիս ալ առաջնորդեց Պատ. Պար-
նըմ, Վանայ միտիոնար ։ Յարութիւն
Պաղտատարեան եւ ուրիշները ասոր վրայ
բաւական ատենաբանեցին ։ Նաեւ որոշ-
ուեցաւ որ դռնէ տարին անգամ մը ըն-
կերտութեան կողմէն չորս անձինք դաշուս-
տմէն անդերը այցելութիւն ընեն ժողո-
վրդոց՝ զանոնք քաջակերելու եւ միտ-
խարելու ։ Այս տարւոյ այցելուներէն մին
է հովիւ եւ մէկ ալ օգնական եւ թերեւս
երկու անձինք ալ ընկերութեան գործա-
դիր անգամներէն պիտի լինին ։ Ընկերու-
թիւնը երեք տարբեր գիւղերու մէջ ալ
ժողովարանի շինութեանց մասին գումար
մը ստակ յատկացուց ։ Այս պատմութիւ-
նը լսող բարձր եղբայրներէն կը խնդրուի
յանուն Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն մերոյ
աղօթել առ ողորմածն Աստուած որ այս
մանուկ ընկերութիւնը հաստատուն ու
կանգուն պահէ իւր միառաց համար ։

U. 4067-2007-07-01

Աւերաբանական ընկերներն
Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
Բաղէջ, յուլիս 27, 1881

ԲԱՆԱԳԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստ. 23 ըստ Յուն. և սեպ. 6 ըստ Լատ. 1881

ՀԻՆԴԻՐՈՐԻ ՏԱՐԵԿԱՐԵՑ ԳԱՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՃ. ՍՈՒԼԳԱՆԻՆ

Յառաջագոյն ծանուցումը կը թէ անցեալ չորեքշաբթի օր, որ Վեճ. Սուլգանին գահակալութեան հինգերորդ տարեգարծի օրն էր, մեծ խնջոյք մը պիտի տրուէր Պէյքըզի կայսերական զեւակը ուր հրաւիրուած էին բոլոր պաշտօնեայք եւ դեռ պանք, եւ թէ երեկոյն փառաւոր լուսավարութիւն պիտի ըլլար: Սակայն տարեգարծի օրէն երկու օր առաջ Վեճ. Սուլգանին հրամանաւ ծանուցում եղաւ թէ գահակալութեան տարեգարծի առթիւ ոչ խնջոյք պիտի տրուէր եւ ոչ պաշտօնապէս լուսավարութիւն պիտի ըլլար: Գահակալութեան տարեգարծին առթիւ թէ եւ պաշտօնական հանդէս չլիարարուեցաւ, սակայն եւսայնպէս, ինչպէս կ'ըսէ Լեւոնդ Հերալտ, Թուրքիոյ ժողովուրդը այս տարեգարծին առթիւ ուրախանալու շատ իրական պատճառներ ունի: Մինչ քանի մը տարի առաջ Օսմանեան պետութիւնը մահուան ճիրաններուն մէջ կ'երեւէր, հիւսնա եւրոպայ համընդհանր է թէ կեանք եւ զօրութիւն կայ այս պետութեան մէջ: Թուրքիա հիմա մեծապէս դարմանած է իւր վերջին գինուորական ուժաւոր ծախորդութիւններն, եւ այն զոհողութիւնը զորս ստիպուեցաւ ընել ընդարձակ տեղեր տալով զրացի կառավարութեանց հաշմանդամ ըրած չեն Օսմանեան պետութիւն: Եւրոպայի մէջ ամէն տէրութիւն հիմա բարեկամ է Թուրքիոյ, եւ մեծ տէրութիւններէն ոմանք յատուկ փափաք ունին որ Թուրքիա իւր նիւթական զօրութիւնը նորէն ստանայ: Այս արդիւնքը յառաջ եկած է մեծաւ մասամբ Հելլենական խնդրոյն խաղաղութեամբ լուծուելէն, եւ այն յայտնի փափաքէն զոր կը ցուցնէ Բ. զուռն այնպէս լուծելու Օսմանեան ընդհանուր պարտուց խնդիրն որ գտնէ մասամբ մը զոհողութիւն իւր պարտաւորութիւնը: Համառօտութեամբ, եւ երկրին վերականգնութեան համար նիւթական զօրութիւններ չեն պակսիր: Ինչ որ կը պակսի հիմա է բարոյական զօրութիւն, այսինքն խնամութիւն եւ կամք ժողովրդեան բարեկեցութիւնն աւելցնելու ուղիղ, անաչառ եւ անխորհրդ փառքութեամբ: Կառավարութիւնը չկրնար երբեք զօրաւոր ըլլալ ցարժափ ժողովուրդէն աղքատութեան եւ թշուառութեան մէջ է: Ուրեմն Աստուած խնամութիւն տայ թէ կառավարողաց եւ թէ ժողովրդեան ի սրտէ գործակցելու հաստատակց բարօրութեան համար:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԱՐՏՈՒՅ ԽՆԴԻՐԸ

Օսմանեան արժէթուղթ ունեցող օտարականաց երեք փոխանորդներն անցեալ չորեքշաբթի օր տեսուեցան Սալտ փաշայի հետ: Սալտ փաշայ յայտարարեց թէ ըստ տարակից չէր որ համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ, եւ ինք կը փափաքէր որ յանձնաժողովը գործը փութով յառաջ տարուի որպէս զի որչափ հնար է կանուկ լուծում մը տրուի ընդհանուր պարտուց խնդրոյն: Հինգշաբթի օր եւրոպայի փոխանորդք եւ Բ. զրան ներկայացուցիչք բանակցութեան սկսելու համար ժողով ըրին պետական ժողովոյ սենեկին մէջ ընդ նախագահութեամբ Սէր-վէր փաշայի: Կ'ըսուի թէ Բուսիոյ պատերազմի տուգանքն ալ ընդհանուր պարտուց կարգադրութեան խնդրոյն մէջ պիտի ըլլայ: Լեւոնդ Հերալտ կ'ըսէ թէ կը վախցուէր որ Բուսիա պատերազմական տուգանքին դրամական արժէքէն աւելի քաղաքական արժէքը խորհելով պիտի ընտրէր որ տուգանքի խնդիրը բաց մնար մանաւանդ քան կարգադրութեան ձախճում մէջ դրուէր, բայց հիմա կ'երեւի թէ գործն այնպէս պիտի չըլլայ: Նաեւ երեքուն պարտուց խնդիրը յիշեալ կար-

գահարութեան մէջ պիտի ըլլայ: Կ'ըսուի թէ պարտուց փոխարէն պիտի յատկացուին հետեւեալ եկամուտներն. վեց անուղղակի տուրքերէն 1,580,000, Արեւելեան Բուսիոյն 240,000, Կիպրոսէն 150,000, Պուլիարիայէն 464,000, ընդամենն 2,214,000 Օսմանեան լիրա: Սակայն դեռ յայտնի չէ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պիտի հաճի ընդհանուր պարտուց յանձնաժողովը թողուլ Կիպրոսի եկամուտն, եւ ստոյգ չէ նաեւ թէ Պուլիարիա պիտի հաստատեն վերադիւրացութեամբ: Միւս կողմէն կը յուսացուի թէ եւրոպական տէրութեանց միջնորդութեամբ Բուսիա, Սերուիա, Գարաապա եւ Յունաստան Օսմանեան ընդհանուր պարտուց գումարէն մէկ մէկ բաժին իւրեց զրոյ պիտի առնեն:

Այն պարագան որոց համար կարգադրութիւն պիտի ըլլայ՝ են հետեւեալք. 97, 421,000 լիրա ընդհանուր պարտքը վերածեալ այն գնոյն որով չընդարձակութեան հանուած էր, ընդհանուր պարտուց անվճար մնացած շահերն եւ զիւսմաններն 56,506,567, Բուսիոյ պատերազմական տուգանքը 56,520,000, Հալաթիոյ դրամատեարց պահանջը 7,623,000, եւ կառավարութեան այլեւայլ պաշտօնարաններու պարտքը 2,000,000 լիրա, ընդամենն իւր 200,000,000 Օսմանեան լիրա: Այս մեծագումար պարտուց շահ եւ զըլխամաս հաստուցանելու համար յանձնաժողովը պիտի առնենայ, ինչպէս հիմա կ'երեւի, տարեկան երկու ու կէս միլիոնէն մինչեւ երեք միլիոն լիրա: Արդեօք յանձնաժողովը պիտի կրնայ պարտուց գումարը պակսեցնել եւ եկամուտներն աւելցնել, կամ թէ վերադիւրաց եկամուտը պարտուց բաշխելու բաւական պիտի համարի:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեճ. Սուլգանին առաջին պաշտօնեայ Սալտ փաշայի եւ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Ասիւ փաշայի ազամանագործ պատեանով մէկ մէկ սուր, Գերմանացի Վէլդէնորֆ, Կէօզը եւ Պերգամէ Էֆէնտիւրէն մէկ մէկ կ'ըսու ձի, կայսերական զանձուն պաշտօնեայ Յօսիւր Էֆէնտիւրի առաջին Կորդի Մէճիտիյէ, կայսերական քարտուղարներէն Բէշիտ եւ Բազիւ պէյերու երկրորդ կորդի Մէճիտիյէ պատեանաւ, եւ ուրիշ քանի մը պաշտօնաւորաց երկրորդ եւ երրորդ կորդի Օսմանիյէ եւ Մէճիտիյէ պատեանաւորներ շնորհած է:

Պաշտաւէն զարնուած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ զրեթէ բոլոր ցեղապետք որ քանի մը շաբաթ առաջ տալու տարեւած էին, հնազանդած են կայսերական կառավարութեան, եւ հիմա անգործութիւն հաստատուած է այն կողմեր: Սիւլէյման Մանսուր փաշա որ պատերազմի մէջ վիրաւորուած էր, հիմա գերի է Օսմանեան հրամանատարին ձեռքը: Անոր որդին Մէհմէտ Սիւլէյման, նաեւ Մանսուր փաշայի որդին Սաաուտ փաշա, եւ Նասիւր փաշայի թոռը Սալիւր փաշա սպաննուած են: Ալի պէյ գացած է հոլանդիա Մանսուր փաշա որ քանի մը հարիւր հեծեակներով Լիւպիւր ցեղին ապստամբութիւն է: Այն ցեղապետք որ կըռուէն ետքն անձնատուր եղած են կ'ըսեն թէ Մանսուր փաշա եւ անոր ազգականներն ապստամբութիւնը յարուցանելու համար աւելի քան 35,000 լիրա ծախք ըրած են:

Ա. Յ. Ե. Բ. Ե. Բ.

Վեճ. Սուլգանին գահակալութեան հինգերորդ տարեգարծին առթիւ 132 բանտարկեցող աղաւթութիւն շնորհուեցաւ: Առանց մէկ ոմանք թէ թէ եւ յանգանքերու համար բանտարկուած էին, եւ այլք իւրեց բանտարկութեան ժամանակին երկու երրորդ մասն անցուցած էին: Նաեւ 70 Բուրգ պէյերն որ Ապէտին փաշայի միջոցաւ ձերբակալուած եւ երկար տառելի ի վեր հոս բանտարկուած էին, պարտով առթիւ ազատուած են: Նորուրի մէջ իսթիֆայալ անուն Թուրքերէն յիշեալ փափական թերթ մը հրատարակող Ալի Շէֆգաթի անուն անձին ստացուածքը յարգանքի գրաւուած են: Մուստաֆան Չէքէքէ պոփոյան որ այլ սոփոյից բացակայութեան տուն Նիւննիքի մէտրոպոլի մէջ 27 սենեակ կ'ընդունուէր, անցեալ շաբաթ ձերբակալ եղաւ: Կ'ըսուի թէ Պէյքէր փաշա, որ մօտերս

Անգլիայէն հոս գործաւ, պատերազմական գործոց պաշտօնարանին տեղեկագիր մը մատուցած է Փոքուն Ասիոյ մէջ հարկաւոր երկաթուղեաց, պողոտաներու եւ նաւահանգիստներու նկատմամբ: Վէլդէնորֆ Էֆէնտիւրի ելեմիոց պաշտօնէին տեղեկագիր մը մատուցած է Թուրքիոյ ելեմիոսկան գրութիւնը բարեկարգութեամբ նկատմամբ: Մօտերս Պուլիա հասան երկու Գերմանացի պաշտօնատէրք որ պիտի գործածուէին վեց անուղղակի արքայ վարչութեան մէջ: Բեքիւրայէն Լեւոնդ Հերալտի զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այս տարի այն կողմերու հնձոց առատութեան պատճառաւ մեծ քանակութեամբ ցորեն իսքննաշուք կը զրկուի նաեւ զորս տարուելու համար: Խարբերքէն Լեւոնդ Հերալտի գործած նամակ մը կը ցուցնէ թէ յիշեալ գաւառին մէջ հասարակ զօրացաց, մանաւանդ աղջկանց զօրացաց մեծ պէտք կայ: Ներկայ զօրացաց մէջ ոչ կրթական լաւ դրութիւն կայ, եւ ոչ ստակ կայ արժանաւոր դաստաւան տարու համար: Պատերազմէն առաջ Բ. զուռն Արեւելեան Բուսիոյն տարեկան 935,485 Օսմանեան լիրա եկամուտ կ'առնէր, եւ հիմա կ'առնէ 240,000 լիրա: Նաեւ պատերազմէն առաջ Բ. զուռն Պուլիարիոյ գաւառներէն եկամուտ կ'առնէր 1,830,858 Օսմանեան լիրա: Ուսումնական կ'ըլլայ թէ Պուլիարիոյ նոյն համեմատութեամբ հիմա Բ. զրան 464,895 Օսմանեան լիրա տարեկան տուրք հաստուցանելու է: Քանի մը շաբաթ առաջ իւր 200 միլեանքը ընդ հրամանատարութեամբ Շէյխ Մուհամմէտ անուն անձին մը որ կը պիտի թէ ինք խոստացեալ մարգարէն է, Սուտանի մէջ կ'ըլլէր իւր երկու խումար Եգիպտական զօրաց հետ: Ձիւնուորներէն իւր 120 հոգի սպաննուեցան, Յետոյ Շէյխը փախաւ, եւ զայն ընդունաւ համար բաւական հեծեակաւ զօրք զրկուած են: Բուս Նիւննիքիւն զրոյ գլուխներէն մին, Գարապէին իշխանը, Ձուլիցիայէն արտաքուստ է: Գերմանիոյ կառավարութիւնը կ'աշխատի բարեկամութիւն հաստատել Պապին հետ: Գաղիոյ կաթալիկ կրօնական կորդերն ընդ ամեն 405 քառակուսի քիլոմետր հող ունին, կամ բոլոր երկրին 1.505 մասէն մէկն անոնց ձեռքն է: Այսպիսի հողին զինք 712,558,980 ֆրանք կը հաշուեն, եւ այս ստացուածքէն տարին 157,495 ֆրանք միայն տուրք կ'առնուէր: Կը կարծուի թէ քիչ առնէին կրօնական կորդերն ալ պիտի ստիպուէին տուրք հաստուցանել այլ կառավարութեան պէս: Անցեալ շաբաթ հարաւային Ալիւրիէի մէջ Չուլուներու երկրին մօտ Անգլիական շոգնաւ մը ընկղմեցաւ, եւ շոգնաւորն մէջ գտնուած 252 անձերէն միայն 27 հոգի ազատած ըլլալը գիտցուած է: Անցեալ տարի Անգլիոյ, Սկոտլանդի եւ Իռլանդիոյ ժողովուրդը բանակին եւ նաւատորմին ծախուց, եւ ընդհանուր պարտուց շահուն համար Անգլիոյ կառավարութեան իւր 80,000,000 Անգլիական լիրա տուրք տուաւ: Միւս կողմէն ժողովուրդն իւր տեղական պէտքերուն համար 51,045,100 Անգլիական լիրա տուած է:

ԱՐՏԱՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ շաբաթ Հելլենական զօրքը Ալիւրիոյ եւ Գարապէ մասնաւոր ժողովուրդէն սիրալի ընդունելութիւն գտան: Աթէնքին զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ քանի մ'օր առաջ յիշեալ քաղաքին մէջ ոչ նուազ քան 6,000 մարդիկ ժանտառնեղէ բռնուած էին: Ըստ երեւութիւն Աթէնք շատ գեղեցիկ քաղաք մ'է, բայց ջուրը քիչ է, եւ կ'ըսուի թէ կայանողներն աղէկ լինուած չեն: Այսպէս Աթէնք կը նմանի այնպիսի անձանց որոց զգեստները մաքուր են դուրսէն բայց ազատ են ներքէն: Առողջութիւնը չընկելու համար թէ քաղաքներն եւ թէ մարդիկ ինչպէս արտաքուստ նոյնպէս ի ներքուստ մաքուր ըլլալու են: Գաղիոյ զօրավետն Բեքիւրայի քաղաքագետ կարգուած է փոխանակ Պարանոֆ զօրավետին: Վարանոֆ իշխանը կայսերական տան պաշտօնեայ կարգուած է փոխանակ Ապիւրայի կամին: Բուսիոյ այլեւայլ գաւառներէն քան երեսփոխաններ պիտի կանչուին ի Բեքիւրայի պետական ժողովոյ առջեւ յայտնելու երկրին կարծիքն եւ տեսութիւններն նկատմամբ սղելից ընկերաց առ-

եւտուրի եւ գիւղացեաց գաղթականութեան: Բուսիա մինչեւ ցարք սեւիցէ պահանջում ըրած չէ իրեն յանձնելու Հարգման անուն Նիւննիքի որ Ամերիկա պատմութեան է: Բուսիոյ կառավարութիւնը կը հերքէ այն գոյցը թէ Բուսիա դիտաւորութիւն ունի Հրեաներն իւր երկրէն դուրս հանելու: Բուսիոյ բանակին ծախքը 1879 ին էր 181 միլիոն լուպի, 1880 ին էր 189 միլիոն լուպի, եւ 1881 ին էր 206 միլիոն լուպի: Հիմա Բուսիոյ մէջ մեծ ջանքեր կ'ըլլան բանակին ծախքը նուազեցնելու: Հետեւալ, հեծեալ եւ թնդանօթածիք զօրաց կ'ըլլէ ընկեր եղանակին նկատմամբ Գերմանացեաց կարգ եւ կանոններուն համաձայն նոր կանոններ հրատարակուած են:

Քանի մը տարի առաջ Եգիպտոսի մէջ հաստատուեցաւ գաւառան մը յարուստ կան քանի մը օտարական գաւառներ որ կարգուած են Եւրոպական տէրութեանց կողմէն, եւ բոլոր օտարականաց գաւառը կը տեսնուին յիշեալ գաւառներն մէջ: Հիմա Անգլիոյ կառավարութիւնն Եգիպտոսի կառավարութեան կը խնդրէ ընել գաւառատանական բարեկարգութիւններ, որպէս զի Եգիպտոսի բնակչաց դասերն ալ տեսնուին այնպէս անաչառութեամբ ինչպէս կը տեսնուին օտարականաց գաւառը: Անգլիա կ'առաջարկէ նաեւ որ յիշեալ բարեկարգութեանց գործադրութիւնն ապահովուի այնպիսի պայմաններով որոց հաւանքին Եւրոպական տէրութիւնը: Եգիպտոսի մէջ իրաց ներկայ վիճակը դեռ հոգ կը պատճառէ: Եգիպտոսի մէջ շիթութիւն յառաջ եկած են սա պատճառաւ որ գինուորական պաշտօնակալք իրենց գրեթէ ամբողջական պահանջներով ստացած են այնպիսի ազգեւորութիւն որ կը նուազեցնէ կառավարութեան իշխանութիւնը, նաեւ վաղեմի գեղծ պաշտօնակալք սատակ ընդգիւրծուած են ներկայ վարչութեան որ կը գտնուի Բիւզ փաշայի նախագահութեամբ: Սակայն ներկայ կառավարութիւնը զօրաւոր պաշտօնակալութիւն կը գտնէ: Անգլիայէն եւ Գաղիայէն, եւ կը յուսացուի թէ կարգ ու կանոն պիտի հաստատուի շուտով: Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ պատերազմի պաշտօնեայ պատրաստութիւն կը տեսնէ ցրուել բանակը: Բանակը վաղուց ցրուելու էր, եւ անառնեալ աւելի գիւրին էր ցրուել: Հիմա ալ բանակը որչափ շուտ ցրուել, այնչափ աղէկ կ'ըլլայ: Եգիպտոսի մէջ Եւրոպական պաշտօնակալաց օգնութեամբ հաստատուած բարեկարգութիւն մը արեւելքի համար լաւ օրինակ մ'է:

Վերջին լուրերուն նոյնիմի Եգիպտոսի բանակին պաշտօնակալներէն շատեր իրենց հաւատարմութիւնն յայտնելու համար նամակ մը ըրած են իրարմ:

ՎԵՐՁՆԵ ԼՈՒՐԵՐ

Իրանաւայի մէջ ծանր անկարգութիւններ պատճառուած են, եւ ստիպուած ստիպուած են կրակ ընել ամբարձն վրայ: Գերմանիոյ կայսրն եւ Բուսիոյ կայսրը սեպ. 9ին Տաննիքի մէջ իրարու հետ պիտի տեսնուին: Իլինաքիէի զօրավետն Բուսիոյ ներքին գործոց պաշտօնեայ թէնէ հրաժարած է, եւ անոր տեղ Շուվալովի կ'ըսու ներքին գործոց պաշտօնեայ կարգուած է: Եգիպտոսի պաշտօնեայք դեռ կը շարունակեն իրենց պաշտօնը: Ձիւնուորական պաշտօնակալք հանդարտ կը կենան, վասն զի կը վախճան թէ օտար զօրք կը զրկուին յեգիպտոս: Կարֆիլու զօրավետն անցեալ շաբաթ օրէ օր կ'աղէկնար, եւ երկի վաղինկուսէն պիտի փոխադրուէր աւելի օգուտ տեղ մը Նիւ Եորքի մօտ: Նոր Մէքսիքոյ նահանգին մէջ Հընդիք Ամերիկացի զօրավետն մը եւ 110 զինուոր սպաննած են:

ԵԼԵՄՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

Օգոստ. 24 և սեպ. 5, 1881	
Գոնաղիւտէ	18. 3 Բուս. երկ. բաժինք 54
ԳՐԱՄ. Բ. Օսմ. լիրան 400 էն	
Մէճիտիյէ	107.16 Բուսիոյ բոլ. 89.32
Բոլաղալու	4035 Գարապէ 87.40
Մէրալիք	203.40 Գրիմիք 51.40
Պէշիք	207 Անգլ. լիրա 409.10
Այժըլըզ	126.45 Մանս. Բոլաղալու 8.62

Ամերիկայի փոխտարաց ընկերութեան կողմէն իմպուրթ ձ. Բ. կրին

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒԳՈՒԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՍԵԱՆ
Չագմագըլար, Յակոբեան խան, Թիւ 12.